896/12

Den 10. juli 2012 blev i sag nr. 81.511:

xxxxxxx xxxxxxxx
xxxxxx xx xxxxxx xxxx
xxxxx xxx xxx xxxxxxx
xxxxxxx xxxxxxxx
xxxxx

mod

PFA Pension
Marina Park
Sundkrogsgade 4
2100 København Ø

afsagt

k e n d e l s e :

_____

Forsikringstageren har livsforsikring i PFA Pension. Han klager over, at selskabet bl.a. har baseret prognosen for hans livsvarige udbetaling på en ændret forventet levetid.

Af klageskemaet, der er modtaget af nævnet den 14/11 2011, fremgår bl.a.:

> 1. Sagsfremstilling, kort redegørelse for sagen. ...
> PFA har besluttet at forhøje den forventede levetid der benyttes ved beregning af pensionsudbetalinger, med 25%, hvilket medfører, at nutidsværdien af den forventede pensionsudbetaling, ved pensionering ved 65 år, er nedskrevet med omkring 25% i forhold til det tilbud jeg fik tilsendt og accepterede for et par år siden (se bilag ... og ...). Denne ændring sker (1) uden at PFA har informeret mig om det, (2) med tilbagevirkende kraft, således at prisen for den allerede købte serviceydelse (administration og udbetaling af pension) er steget væsentligt (se også PFA's mail af 6. september 2011 i bilag ...) og (3) fra et allerede konservativt skøn for den forventede levetid jf. data fra Danmarks Statistik.
> I det vedlagte bilag ... er en supplerende og mere detaljeret beskrivelse af hændelsesforløbet.
>
> 2. Hvad vil De konkret opnå hos selskabet? …
> At den livsvarige udbetaling ved pensionering bliver baseret på den forventede levetid, der lå til grund for det tilbud, jeg accepterede i 2009."

I et bilag hertil har klageren supplerende anført følgende:

> "I starten af august konsulterede jeg min pensionsopsparing på PFA's hjemmeside, og så til min store overraskelse, at prognosen nu er nedsat med omkring 25%, hvis jeg går på pension, når jeg fylder 65 år. For at forstå hvorfor prognosen var nedsat så dramatisk, skrev jeg til

PFA for at udbede en forklaring. Dette skete den 10. august i år. Jeg fik oplyst, at det skyldtes ændringer i den forventede depotrente, omkostninger og betaling for risiko. Da jeg mente, at ændringer i disse variable alene ikke burde ændre prognosen så voldsomt, bad jeg om yderligere information. Efter at have udvekslet flere mails med PFA fik jeg så endeligt oplyst (mail af 19. september i bilag ...), at PFA har ændret den forventede udbetalingsperiode fra 21,7 år i 2009-prognosen til nu 27,1 år, og det er selvfølgelig denne forhøjelse, som er den væsentligste årsag til nedskrivningen af de forventede udbetalinger. Det hører med til historien, at Danmarks Statistik i samme periode har forhøjet den forventede levetid for en 65 årig mand fra 16,5 til 16,87 år. Da jeg spurgte til dette, fik jeg oplyst af PFA, at 'Faktorerne til beregning af det løbende fradrag for forsikringsdækning opdateres løbende - typisk en gang om året. Prisen, som anvendes til at omregne opsparingen til løbende pension, har derimod ikke været opdateret i en årrække forud for 2011. Den anførte ændring af udbetalingsperioden er således ikke alene udtryk for en observeret ændring over 2 år.' (mail af 21. september i bilag ...). Jeg er klar over, at der er tale om en prognose, som kan ændre sig, hvis forudsætningerne forandrer sig, men primært af følgende to grunde, finder jeg PFA's ændring urimelig: (1) Den er sket med tilbagevirkende kraft, og måske burde PFA have vidst, at deres forventede levetid, der lå til baggrund for det tilbud, jeg accepterede i 2009, ville blive forhøjet. (2) Sammenlignet med tal fra Danmarks Statistik var den forventede udbetalingsperiode allerede konservativt fastsat i 2009-tilbuddet, og hvis PFA har lov til at ændre så drastisk i den af dem fastsatte forventede levetid, så er det meget svært at planlægge, hvor meget ekstra der skal spares op, for at sikre sig en rimelig pension.

Da jeg i sin tid accepterede tilbuddet fra PFA, var det efter en grundig vurdering og efter at have sammenlignet dette tilbud med nogle fra andre leverandører. Hvis leverandørerne efterfølgende kan lave så store ændringer i forudsætninger, som PFA har gjort i dette tilfælde, så kan man nemt forestille sig en situation, hvor selskaber bruger urealistiske forudsætninger for at kunne give det bedste tilbud, kun for at ændre dem siden. I sådan en situation er de afgivne tilbud meget utroværdige, og i særdeleshed i mit tilfælde, hvor afgørelse er truffet med 100% tilbagevirkende kraft, da jeg ikke har foretaget yderligere indbetalinger siden oprettelsen.

Som sagt er jeg klar over, at forudsætningerne kan ændre sig over tiden, hvilket der også er gjort rede for på sidste side i policen vedlagt i bilag ... Dog angiver denne side kun rente, inflations- og skatteforudsætninger, mens det længere nede på samme side er angivet at 'Prisen for forsikringsdækningen er fastsat ud fra PFA's erfaringer med hvor længe vi lever, eller hvor ofte vi bliver invalide. Ændringer i disse forhold kan derfor påvirke prisen for forsikringsdækning'. Heller ikke her er det nævnt, at dette kan ske med tilbagevirkende kraft. Jeg finder det helt naturligt, at PFA reviderer sin opfattelse af forventede levetid, risiko for invaliditet mv., men i disse tilfælde bør de, efter min opfattelse, kun påvirke fremtidige indbetalinger så kunden kan vurdere, om det giver mening at forsætte med den pågældende pensionsordning, eller om det bedre kan betale sig at skifte til en anden. I samme afsnit er det i øvrigt angivet, at hvis man ønsker mere information om de anvendte forudsætninger, så kan man få fremsendt uddybende bilag. Jeg har bedt om disse bilag (mail af 18. august i bilag ...), men har aldrig fået dem tilsendt.

En sidste observation. Den 4. november i år publicerede Dagbladet Børsen på deres hjemmeside en artikel med overskriften 'PFA: Livrenter spækket med myter', hvor public affairs direktør i PFA Pension, ..., bl.a. udtaler at 'danskerne i gennemsnit lever 21 år efter de har nået pensionsalderen' (artiklen er vedlagt i bilag ...). Med denne oplysning finder jeg det endnu mere upålideligt, at PFA vælger at sætte den op til 27,1 år, også selv om der tages højde for fremtidige forbedringer i den forventede levetid.

Som udgangspunkt mener jeg, at det er en god ide at sikre sin alderdom med en livrentepension. Men hvis selskaberne har lov til at ændre så drastisk i forudsætningerne for allerede foretaget indbetalinger, så bliver det pludselig en meget risikabel investering, og fordelen er svær at få øje på."

I brev af 9/12 2011 til nævnet har selskabet bl.a. anført:

"**1. Det forhold, der bliver klaget over**
[Klageren] klager over, at prognosen for størrelsen af den livsvarige pension for hans pensionsordning, police nr. ... var omkring 25 % lavere den 9. august 2011, da han så den på vores passwordbeskyttede hjemmeside, end prognosen for størrelsen, der var anført i police nr. ..., der var gældende pr. 1. juli 2009. [Klageren] anfører, at den væsentligste årsag til den lavere prognose for størrelsen af den livsvarige pension er, at vi har ændret den forventede udbetalingsperiode, og [klageren] anfører, at vi ikke kan foretage en sådan ændring af den forventede udbetalingsperiode.

Vores svar på [klagerens] klage er, at der i [klagerens] police er anført en garanteret minimumsudbetaling for den livsvarige pension, og denne er ikke nedsat. I policen er også anført en prognose for størrelsen (dvs. en forventet størrelse) af udbetalingen, og det er anført, at denne ikke er bindende og kan ændres. Forskellige forudsætninger for prognosen er ændret, og de har ført til reduktionen af prognosen for størrelsen af den livsvarige pension.

2. Faktiske oplysninger
[Klageren] overførte en pensionsopsparing fra Nationalbankens pensionskasse til os i 2005. Vi oprettede pensionsordningen, police nr. ... og sendte brev dateret oktober 2005 med udskrift nr. 1 af policen (bilag ..., hvor der både er brev og policeudskrift). Det er anført på side 1, at den har virkning fra 17. oktober 2005, og at der er et indskud på 1.603.794,22, som er blevet overført, samt at der ikke betales præmie.

Midt på side 2 er anført en prognose for den årlige livsvarige grundudbetaling i nutidsværdi på 169.053 kr. ved pensionering pr. 1. september 2035, når [klageren] er 65 år. Der er endvidere anført 'heraf udgør nuværende tarifudbetaling' årligt 130.937 kr. Nederst på side 2 er der anført i afsnittet 'Garanti', at bl.a. den nævnte tarifudbetaling ved pensionering er garanteret frem til 1. september 2035.

Øverst på side 2 er det anført i afsnittet 'Forudsætninger', at størrelsen af prognosebeløb (dvs. det nævnte prognosebeløb på 169.053 kr.) er beregnet ud fra dels de forudsætninger, der er anført i bilaget 'Forudsætninger for tilbud og policer for PFA Pension' pr. 22/12 2004 (som var bilag til policen), og dels de forudsætninger, der er anført i det nævnte afsnit 'Forudsætninger' på side 2. I dette afsnit er bl.a. anført som forudsætninger, at der er anvendt en grundlagsrente på 2,00 %, og at nuværende beregningsgrundlag/ bonusregulativ forbliver uændret.

I slutningen af 2008 og 1. halvdel af 2009 kontaktede [klageren] os om ændringer af pensionsordningen mht. udbetaling død, og vi sendte forskellige tilbud til ham i perioden januar - juni 2009.

Det seneste tilbud vi sendte var med vores brev af 18. juni 2009 (bilag ..., hvor der både er brev og tilbud). I forhold til policen fra 2005 (bilag ...) er der på side 2 i bilag ... i afsnittet 'Ved din eventuelle død pr. 1/7 2009' tilføjet en udbetalingsgaranti i op til 10 år til [klagerens] efterladte, hvis [klageren] dør i de første 10 år efter, at udbetalingerne er begyndt. Øverst på side 2 er anført en prognose for den årlige livsvarige grundudbetaling i nutidsværdi på 127.417 kr.

ved pensionering pr. 1. september 2035, når [klageren] er 65 år. Der er endvidere anført 'heraf udgør nuværende tarifudbetaling' årligt 145.783 kr. I afsnittet 'Garanti' på side 2 og i afsnittet 'Forudsætninger' nederst på side 1 er der anført det samme som i de tilsvarende afsnit i policen fra 2005 (bilag ...).

[Klageren] accepterede dette tilbud den 22. juni 2009 ved at underskrive en kopi af vores brev af 18. juni 2009 (bilag ...).

Vi sendte derefter brev dateret august 2009 til [klageren] med police nr. ..., udskrift nr. 1 (bilag ..., hvor der både er brev og policeudskrift). [Klageren] har også sendt policeudskriften som bilag ... til Dem. Det er anført på side 1 i policeudskriften, at det er en ændring af pensionsordningen, og at den har virkning fra 1. juli 2009, samt at der ikke betales præmie.

Midt på side 2 er anført en prognose for den årlige livsvarige grundudbetaling i nutidsværdi på 127.417 kr. ved pensionering pr. 1. september 2035, når [klageren] er 65 år. Der er endvidere anført 'heraf udgør nuværende tarifudbetaling' årligt 145.783 kr.

I afsnittene 'Garanti' og 'Forudsætninger' er der anført det samme som i de tilsvarende afsnit i policen fra 2005 (bilag ...) og i tilbuddet fra juni 2009 (bilag ...). På samme måde som ved den foregående police (bilag ...) og ved tilbuddet (bilag ...) er der ved denne police også bilaget 'Forudsætninger for tilbud og policer for PFA Pension', som er pr. 24/12 2008.

I det nævnte bilag om forudsætninger er der i det første afsnit anført, at prognosen ikke er et bindende løfte, og at prognosen er udarbejdet på grundlag af nuværende lovgivning, teknisk grundlag og bonusanvendelse, samt at ændring af de nuværende forhold kan bevirke, at prognosen ændres. Det er anført i det 2. afsnit, at prognosen herudover er udarbejdet ud fra de forudsætninger, der er anført nedenfor i bilaget, og at det vil være udviklingen i de faktiske forhold, der bestemmer størrelsen af udbetalingerne.

Det næstsidste afsnit i det nævnte bilag om forudsætninger har overskriften 'Forudsætninger for pris for forsikringsdækningen'. Det er anført i dette afsnit, at prisen for forsikringsdækningen er fastsat ud fra PFA's erfaringer med hvor længe vi lever, eller hvor ofte vi bliver invalide. Det er også anført, at ændringer i disse forhold kan påvirke prisen for forsikringsdækninger.

3. Vores standpunkt

[Klageren] har en pensionsordning, hvor det klart fremgår af vilkårene, at tarifudbetalingen (dvs. den garanterede minimumsudbetaling) ikke kan falde, mens prognosen for størrelsen af udbetalingen (dvs. den forventede udbetaling) kan blive ændret, hvis der bliver ændret i forudsætningerne for prognosen.

Dette erfarede [klageren] ved ændringen af pensionsordningen pr. 1. juni 2009 (bilag ... og ...). Her blev tarifudbetalingen (minimumsudbetalingen) forøget i forhold til policen pr. 17. oktober 2005 fra 130.937 kr. til 145.783, dvs. med ca. 11 % - til trods for, at der kom en ekstra forsikringsdækning ved død (udbetalingsgaranti). Samtidigt blev prognosen for grundudbetaling i nutidsværdi reduceret fra 169.053 kr. til 127.417 kr., dvs. med ca. 25 %. [Klageren] accepterede i bilag ... tilbuddet i bilag ... med denne reduktion af prognosen.

Fra tilbuddet og policen i 2009 og frem til august 2011 er tarifudbetalingen (minimumsudbetalingen) ikke ændret, mens prognosen er faldet. Dette skyldes, at forskellige forudsætninger for prognosen er ændret, som vi har redegjort udførligt for i de mails, som [klageren] har sendt til Dem som bilag ...

Som det fremgår af disse mails, er den væsentligste årsag ikke kun, at der er sket en kraftig stigning i den forventede levetid for vores kunder, men også andre ændringer.

[Klagerens] klage går imidlertid på ændringen af den forventede levetid. Der har været en relativt kraftig stigning i vores kunders levetid, og vi forventer, at det vil fortsætte. Dette forhold er der også fokus på i resten af pensionsbranchen og hos Finanstilsynet og i samfundet generelt. Som nævnt ovenfor i slutningen af pkt. 2, fremgår det af bilaget til policen, at levetiden er en af forudsætningerne for prognosen.

Vi har anmeldt de forventede levetider for vores kunder til Finanstilsynet, og de skal være betryggende og rimelige i henhold til lov om finansiel virksomhed. Finanstilsynet har meget fokus på dette område, og Finanstilsynet har ikke gjort indsigelse mod de anmeldte forventede levetider for vores kunder.

4. Konklusion
[Klageren] har en pensionsordning med livsvarig pension med en garanteret minimumsudbetaling og en prognose for den forventede udbetaling. Minimumsudbetalingen er ikke reduceret. Vi fastholder, at vi har været berettiget til at foretage den reduktion af prognosen for den forventede udbetaling, fordi forudsætningerne for prognosen er ændret."

Hertil bemærker klageren i brev af 12/1 2012 nævnet bl.a.:

"**1. Den forventede levetid**

På side 3 i PFA's svar angiver ... bl.a., at '...ændring i de nuværende forhold kan bevirke, at prognosen ændres'. At prognosen ændres p.g.a. ændringer i rente- og inflationsforudsætninger, er helt naturligt, og disse er variable, som kan observeres, som tiden går. Den forventede levetid er derimod baseret på et skøn, som først kan observeres, når kunden ikke er i live mere, og dermed ikke skal have flere udbetalinger. Den forventede levetid er en meget vigtig parameter i beregningen af den livsvarige pension, da den i høj grad er bestemmende for, hvor meget der udbetales månedligt i en ukendt periode. Som ved andre forsikringer, er der nogle forsikringstagere, der modtager mere end de har indbetalt i præmie og andre mindre, men efter hvad jeg ved, at der ingen forsikringer der med tilbagevirkende kraft opkræver højere præmie, fordi det efterfølgende viser sig, at risikoen for en ulykke var højere end forventet ved underskrivningen af kontrakten.

Længere nede på samme side citerer ... fra bilaget med forudsætninger, som er vedlagt kontrakten, at '... prisen for forsikringsdækning er fastsat ud fra PFA's erfaringer med hvor længe vi lever, eller hvor ofte vi bliver invalide. Det er også anført, at ændringer i disse forhold kan påvirke prisen for forsikringsdækninger'. Det er korrekt, at det nævnte bilag indeholder disse oplysninger, men bilaget nævner ikke noget om, at PFA har ret til at ændre på disse forudsætninger for allerede indbetalte præmier."

Af selskabets brev af 10/2 2012 til nævnet fremgår bl.a.:

"**Svar på pkt. 1 i [klagerens] brev**
[Klageren] anfører i pkt. 1 på side 1, at en ændring af prognosen for den forventede størrelse af udbetalingen er en ændring med tilbagevirkende kraft, og at vi ikke kan ændre prognosen, uanset om forudsætningerne for denne bliver ændret.

Vi er ikke enig i dette. Som anført i pkt. 2 i vores svar af 9. december 2011 til Dem, er der i policen fra 2009 (bilag ...) henvist til bilaget 'Forudsætninger for tilbud og policer for PFA Pension den 24/12 2008', som er den sidste side i bilag ... Det fremgår af 2. afsnit i dette bilag om forudsætninger for prognosen, at prognosen er udarbejdet ud fra de forudsætninger, der står nedenfor i bilaget om forudsætninger, og at det vil være udviklingen i disse forhold, der bestemmer størrelsen af udbetalingerne. Som en af disse forudsætninger er der i det næstsidste afsnit anført PFA's erfaringer med, hvor længe vi lever."

Parterne er fremkommet med flere bemærkninger i breve til nævnet.

Af klagerens police af 27/7 2009 fremgår bl.a.:

"**UDBETALINGER**

Forudsætninger: Størrelsen af beløb under 'UDBETALINGER' og på eventuelle bilag med forsikringsforløb er beregnet som en STANDARD prognose ud fra vedlagte bilag 'Forudsætninger for tilbud og policer for PFA Pension' pr. 24/12 2008 samt med nedenstående forudsætninger:

- der er anvendt en grundlagsrente på 2,00%
- nuværende beregningsgrundlag/'Regulativ for beregning og fordeling af realiseret resultat' forbliver uændret

UDBETALINGER

...

		Grundudbetaling i kr.
Ved pensionering pr. 1/9 2035 - 65 år		
Livsvarig pension	årligt	243.129
- i nutidsværdi	årligt	127.417
- heraf udgør nuværende tarif udbetaling:		
Livsvarig pension	årligt	145.783

...

Garanti

Størrelsen af grundudbetalinger ved invaliditet og død samt tarifudbetalinger ved pensionering er garanteret frem til 1/9 2035, hvis pensionering sker på denne dato.

...

Forudsætninger for tilbud og policer for PFA Pension den 24/12 2008

Prognosen er ikke et bindende løfte. Prognosen er udarbejdet på grundlag af nuværende lovgivning, teknisk grundlag og bonusanvendelse. Ændring af de nuværende forhold kan derfor bevirke, at prognosen ændres.

Herudover er prognosen udarbejdet ud fra nedenstående forudsætninger. Det vil være udviklingen i de faktiske forhold, der bestemmer størrelsen af udbetalingerne.

...

7. 81.511

Forudsætninger for pris for forsikringsdækningen
Prisen for forsikringsdækningen er fastsat ud fra PFA's erfaringer med hvor længe vi lever, eller hvor ofte vi bliver invalide. Ændringer i disse forhold kan derfor påvirke prisen for forsikringsdækning. I prognosen benyttes det nuværende prisforløb indtil 1/1 2014. Herefter er der benyttet mere forsigtigt fastsatte risikoforudsætninger. Ønsker du mere information om de anvendte forudsætninger, kan du få fremsendt et uddybende bilag."

Nævnet udtaler:

Efter sin gennemgang af sagen finder nævnet, at kunne lægge til grund, at der ikke er tale om, at selskabet fragår de ydelser, der er aftalt med hensyn til tarifudbetaling/minimumsudbetaling.

En prognose indeholder ikke et løfte, og det ligger uden for nævnets kompetence at regulere selskabets prognoser. Om disse forhold kan der rettes henvendelse til Finanstilsynet og/eller Forbrugerombudsmanden.

Som følge af det anførte

b e s t e m m e s :

Klageren får ikke medhold.

Svend Bjerg Hansen
Udskriftens rigtighed bekræftes

Henning Jønsson